

Všetička, František

Osamělý běžec Repka

In: *Výzvy současnosti: nová témata české a slovenské literatury (2000-2017)*. Pospíšil, Ivo (editor). 1. vydání Brno: Jan Sojnek - Galium, 2019, pp. 159-162

ISBN 978-80-88296-05-8

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.81646>

Access Date: 21. 03. 2025

Version: 20250223

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

František Všetička (Olomouc)

Osamělý běžec Repka

Abstrakt

Příslušníci skupiny Osamělých běžců vstoupili do literatury na začátku normalizace, což podstatným způsobem zasáhlo jejich tvorbu. Nejvíce poezii Petera Repku. Repkova poezie je důsledně stavěna, její autor inklinuje k aliteraci. Básník má vztah k české poezii.

Klíčová slova: Repka, Osamělí běžci, architekttonika sbírek, aliterace

Abstract

The Lonely Runner Repka

The members of the group called Osamělí běžci (Lonely Runners) entered the literature at the beginning of normalization, which affected their work significantly, Peter Repka's poetry in particular. His poetry has a consistent composition, the author experiments with alliteration. The poet has a relation to Czech poetry.

Key words: Repka, Osamělí běžci, architectonics of the collections, alliteration

Osamělí běžci, ti slovenští, si to nevybrali zrovna dobře. Všichni tři, Ivan Štrpka, Ivan Laučík a Peter Repka, se totiž narodili v nevhodné době – roku 1944. Končila druhá světová válka. Podruhé si to nevybrali dobře se vstupem do literatury – Štrpka a Repka debutovali roku 1969, na začátku normalizace, tedy znovu v nevhodném čase. Pouze rozumnější Laučík je se svou prvotinou o rok předešel. Je pochopitelné, že tato nevhodnost je poznamenala, a nejvíc právě Petra Repku.

Repka v roce 1969 vydal sbírku *Sliepka v katedrále*, jejíž titul mnohé napovídá. Slípka do velechrámu nepatří, je to nonsens a paradox. Ten paradox třeba zdůraznit, neboť paradoxním se jevil básníkovi celý svět. A zase se to odráží v názvech jeho sbírek – třetí se jmenuje *Priateľka púšť* a čtvrtá *Karneval v kláštore*. A opět paradoxní podtext, neboť poušť jen zřídka bývá přátelská a karneval, jak známo, do kláštera nepatří. Největší paradox však Repku zaskočil ve sféře společensko-publikační. Prvotinu vydal v roce 1969 a druhotinu, která nesla kuriózní název *Že-lez-ni-ce*, mohl vydat až roku 1992, tedy po dvaceti třech letech. Jiný by to po těch letech patrně vzdal,

ne tak běžec a železničář Peter Repka. Mnohé (přemnohé) si vyřešil tím, že v roce 1973 odešel do Německa, jinak řečeno sňatkem s Němkou emigroval.

Paradox a paradoxálně je něco odtažitého, extravagantního a exkluzivního, což by měl umělec nějak usměrňovat a korigovat. Peter Repka tak nezbytně a potřebně činí, a sice tím způsobem, že svoji básnickou výpověď o světě architektonicky organizuje – Repka je totiž velký architekt, přesněji architektonik. Tato tendence se zcela zjevně projevuje od jeho druhé sbírky s těmi třemi pomlčkami. Tento soubor, stejně jako další dva jmenované, jsou totiž přesně a přísně rozvrženy. *Že-lez-ni-ce* zahrnuje tři zpěvy, z nichž každý má po patnácti básních. Stejně tak *Priateľka púšť*. Obdobně je organizována sbírka *Karneval v kláštore*, která obsahuje čtyři zpěvy a opět každý po patnácti básních. Máme-li věřit Zoltánu Rédeyovi z doslovu k české antologii z Osamělých běžců, doplnil prý Repka v další sbírce počet jednotlivých zpěvů na vytoužené číslo patnáct. To jest: zmíněné sbírky mají dohromady patnáct zpěvů, z nichž každý má po patnácti básních. Peter Repka je prostě architektonik. Zoltán Rédey v uvedeném doslovu dodává, že sakrálně a religiózně zaměřený. Tomu bych tak docela nevěřil, neboť pochyb a nejistot je v básníkově dosti. V pátém zpěvu *Priateľky púšťe* např. praví:

Cítil som neprítomnosť Božiu.

Široko ďaleko iba ja.

Skutečnost, že autor *Sliepky v katedrále* je velký architektonik, mám doloženu fotograficky. Vyfotografoval jsem ho před jeho exilovým domem s rozměrnou papírovou plachtou, na níž je zobrazeno velké schéma 15 × 15.

Je-li ovšem jasná a přehledná tektonika jednotlivých sbírek, méně jasná až problematická je jejich tematika, což se týká nejen poezie Repkovy, ale tvorby Osamělých běžců vůbec. Ozřejmit ne jeden verš či obraz je někdy značně složité. Viz např. začátek jedné básně v *Karnevale v klášteře*:

*Hovorím vám,
nebesia sa začínajú v prízemí, hneď nad betónom.
Veru, výrobcovia kovov z blata
kráčajú v oblakoch a zvoníia.*

Rédeyův názor o sakrálnosti a metafyzičnosti Repkova megacyklu je třeba brát s rezervou, neboť autor *Že-lez-ni-ce* je básnický tvor, který si rád hraje, zahrává a kombinuje. Dokazuje to především cyklus *Abeceda*, založený na aliteraci. Za všechny příklady alespoň básně na konsonant s:

Spätný september

*Súmračný sychravember
staronový svetabôľ
Sám sneh sa sánkuje
spovedelnice spálili*

*Sypké svitanie
samovar slov súdruha Stalina
Slučka strachu, sladká soľ
sudcovia slopú slivovicu*

*Stopy slimákov
súvisiace
so stopami sokolov*

(Slovenské pohľady 107, 1991, č. 3)

Repkova náklonnost k aliteraci nepřekvapuje, neboť názvy dvou jeho sbírek mají aliteriční ráz: *Priateľka púšť* a *Karneval v kláštore*. Příbuznou tendenci uplatňovali ve své tvorbě i ostatní Osamělí běžci. Ivan Štrpka ve sbírkách *Tristan tára* a *Pred promenou*, Ivan Laučík ojedinele, ale důsledněji v debutu *Pohyblivý v pohyblivom*.

Aliterace se u Repky prosazuje nejen v titulech, ale především v básních. V desáté básni pátého zpěvu sbírky *Priateľka púšť* např. tímto způsobem:

*Patrónka pastierov...
Plušť púští, plyš piští...
Pešiaci prominentov...
Proroci pokojne prijímajú
peľ pravdy.*

Téměř vždy jde o aliteraci konsonantu **p**; asi proto, že je to snadnější, nebo proto, že autor je **Peter**.

Repka má posléze užší vazby k české poezii. Ve sbírce *Priateľka púšť* kupř. stojí:

*„Chci odjet, Bože můj,
proč nejsi na nádraží,“
kričí Jiří Orten.*

Orten na začátku války zahynul, Repka se na konci války narodil. Vzájemný vztah mezi oběma básníky je však komplikovanější – Repka je totiž racionální typ, kdežto Orten představuje opačný pól. Jde zdánlivě o nesourodý vztah, patrně však i v tomto případě platí, že protiklady se přitahují.

Při Repkovi nelze opomenout jeho manželku Angelu. Jednak proto, že jej překládá (stejně jako tlumočí Jána Ondruše z trnavské skupiny), jednak pro její plynou

slovenštinu. Má dále přehled po slovenské a české literatuře, a navíc se sporadicky projevuje jako teoretička. Viz její příspěvek na dávné konferenci o Osamělých běžcích (Romboid 30, 1995, č. 2).

Angela a Peter Repkovi žijí v Offenbachu nad Mohanem.

doc. PhDr. František Všetická, CSc., emeritus
fvseticka@seznam.cz